

STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET

Vejledning til skoleledelse og forvaltning

Sprogvurdering i børnehaveklassen

Indhold

Vejledning til skoleledelse og forvaltning	1
Forord	5
Om Vejledning til skoleledelse og forvaltning	6
Overblik over materialer, vejledninger og målgrupper	8
1. Sprogvurdering i børnehaveklassen	9
1.1 Sprogvurdering i børnehaveklassen – et standardiseret og normbaseret redskab	10
1.2 Sammenhæng mellem Sprogvurdering 3-6 i dagtilbud og Sprogvurdering i børnehaveklassen samt øvrige vurderinger i folkeskolen	11
1.3 Data fra sprogvurdering fra individ- til kommunalt niveau	14
2. Før skolestart - overlevering fra dagtilbud	15
2.1 Særligt relevant for skoleledelsen	16
2.2 Særligt relevant for forvaltningen	17
3. Kompetenceudvikling	18
3.1 Særligt relevant for skoleledelsen	19
3.2 Særligt relevant for forvaltningen	20
4. Gennemførelse af sprogvurdering i børnehaveklassen	21
4.1 Særligt relevant for skoleledelsen	21
5. Fortolkning af data fra sprogvurdering i børnehaveklassen	23
5.1 Særligt relevant for skoleledelsen	24
Fortolkning af data på individniveau	24
Fortolkning af data på aggregeret niveau	25
Fortolkning af scorer for tosprogede elever	25
5.2 Særligt relevant for forvaltningen	26
Fortolkning af data på aggregeret niveau – skole og kommune	26
6. Tilrettelæggelse og gennemførelse af sprogindsatser på baggrund af sprogvurderingen	27
6.1 Særligt relevant for skoleledelsen	27
6.2 Særligt relevant for forvaltningen	28
7. Anvendelse af den opfølgende sprogvurdering i anden halvdel af børnehaveklassen	29
7.1 Særligt relevant for skoleledelsen	29

7.2	Særligt relevant for forvaltningen	30
8.	Overlevering i overgangen til 1. klasse	31
8.1	Særligt relevant for skoleledelsen	31
8.2	Særligt relevant for forvaltningen	31

Forord

Sprogvurdering i børnehaveklassen er udviklet for Børne- og Undervisningsministeriet og skal fra skoleåret 2024/2025 anvendes til den obligatoriske sprogvurdering i børnehaveklassen.

Formålet med den obligatoriske sprogvurdering i børnehaveklassen er:

- at identificere sproglige udfordringer hos eleverne i børnehaveklassen
- at styrke det pædagogiske personales forudsætninger for at undervise differentieret
- at understøtte sprogarbejde i overgangene mellem dagtilbud, børnehaveklasse og 1. klasse
- at give en systematisk og ensartet vurdering af elever overalt i landet

Sprogvurdering i børnehaveklassen er udviklet af forskere fra TrygFondens Børneforskningscenter og Epinion. Det er en videreudvikling af ministeriets sprogvurderingsredskab *Sprogvurdering 3-6* og erstatter børnehaveklassedelen i denne.

I forhold til den tidligere udgave er *Sprogvurdering i børnehaveklassen* forbedret på en række områder:

- Delområder og spørgsmål er videreudviklet, så redskabet giver en mere præcis og pædagogisk anvendelig vurdering af elevernes sproglige kompetencer på en række vigtige områder.
- Den klassebaserede sprogvurdering er blevet digital. Det gør den hurtigere at gennemføre og lettere at anvende på en ensartet måde.
- Den pædagogiske opfølgning på sprogvurderingsresultaterne er forbedret med en række understøttende vejledninger og materialer.
- De to samlede scorer for talesproglige og før-skriftlige færdigheder er erstattet af én samlet score, så det på kommunalt niveau er lettere at følge skolers og klasser udvikling.

I udviklingen af *Sprogvurdering i børnehaveklassen* er den klassebaserede sprogvurdering og de pædagogiske vejledningsmaterialer afprøvet i tre runder, hvor i alt 261 skoler og 12.509 børnehaveklasseelever har deltaget.

Derudover er der givet god sparring af en kommunal sparringsgruppe med børnehaveklasseledere, pædagogiske ledere/læsevejledere og kommunale konsulenter med forvaltningsansvar for sprogvurdering i børnehaveklassen fra syv danske kommuner. Disse er: Aarhus, Esbjerg, Gladsaxe, Horsens, København, Odense og Viborg. Samt af en ministerielt nedsat referencegruppe med deltagere fra både forskning og praksis.

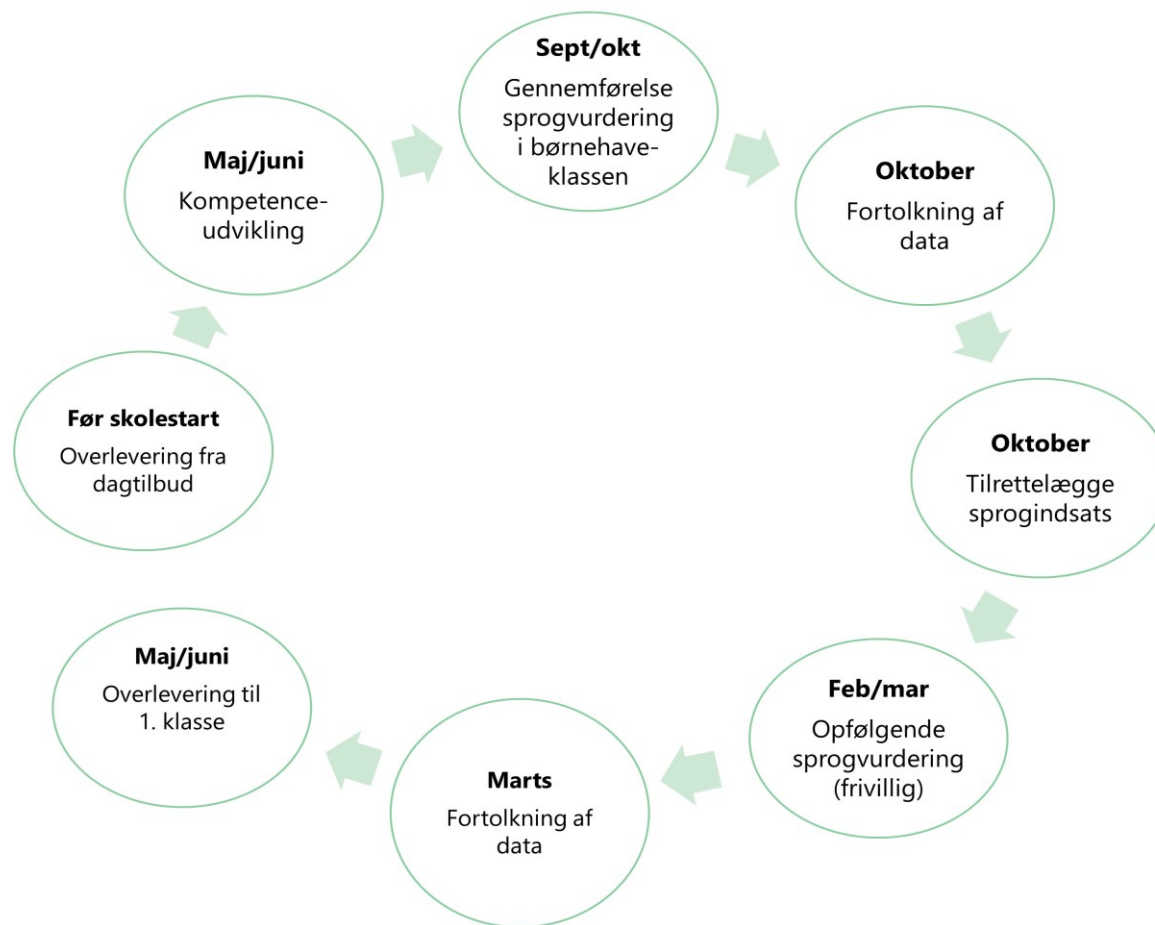
Om Vejledning til skoleledelse og forvaltning

Denne vejledning hedder Vejledning til skoleledelse og forvaltning. Den er målrettet skoleledelsen og nøglepersoner i forvaltninger fx konsulenter og fagchefer. Vejledningen indledes med en introduktion til *Sprogvurdering i børnehaveklassen*, men er derudover bygget op om et årshjul til både skoleledelser og forvaltninger, der illustrerer, hvordan en systematisk datapraksis i arbejdet med *Sprogvurdering i børnehaveklassen* kan se ud, fra modtagelse fra dagtilbud til overgang til 1. klasse.

Årshjulet kan danne udgangspunkt for en overordnet evalueringspraksis på såvel skole som forvaltningsniveau, hvor man sammenligner sprogvurderinger i børnehaveklassen på individ- og aggregereret niveau og på tværs af overgange fra dagtilbud til børnehaveklasse og fra børnehaveklasse til 1. klasse.

De enkelte processer beskrives i kapitlerne 2-8 og er opdelt i afsnit til henholdsvis skoleledelser og forvaltninger, herunder anbefalinger til procedurer og datapraksis vedrørende:

- Overgang fra dagtilbud til skole samt fra børnehaveklasse til 1. klasse, herunder overleveringsmøder og brug af data (kapitel 2).
- Planlægning og organisering af lokal kompetenceudvikling i Sprogvurdering i børnehaveklassen (kapitel 3).
- Gennemførelse af Sprogvurdering i børnehaveklassen – efterår og eventuelt forår (kapitel 4).
- Forslag til relevante analyser af sprogvurderingsresultater (skole/forvaltning) samt den opfølgende sprogindsats (kapitel 5).
- Særlige opmærksomhedspunkter vedrørende tosprogede elever i forbindelse med flere af processerne.

Figur af årshjul, der kan danne udgangspunkt for en overordnet evalueringspraksis på skole- og forvaltningsniveau.

Overblik over materialer, vejledninger og målgrupper

Det samlede materiale til *Sprogvurdering i børnehaveklassen* består af sprogvurderingsmaterialet samt en række vejledninger og understøttende inspirationsmaterialer. Figuren nedenfor illustrerer, hvilke materialer, der findes, hvem de henvender sig til, og hvornår de er relevante at orientere sig i.

Materialerne findes på emu.dk og sprogvurdering.dk

Billedet viser et overblik over vejledninger og inspirationsmaterialer til Sprogvurdering i børnehaveklassen

1. Sprogvurdering i børnehaveklassen

Redskabet og det understøttende materiale i *Sprogvurdering i børnehaveklassen* understøtter en systematisk gennemførelse af sprogvurderingen i børnehaveklassen, relevant brug af data i tilrettelæggelse af undervisningen samt evaluering af den generelle indsats for alle elever og målrettede sprogindsatser for elever med behov for dette i børnehaveklassen.

Sprogvurdering i børnehaveklassen er særlig velegnet til en sådan systematisk datapraksis.

Sprogvurdering i børnehaveklassen er baseret på følgende principper:

- Materialet afdækker elevernes talesproglige- og før-skriftlige kompetencer.
- Materialet er forskningsbaseret. De sproglige områder er udvalgt på basis af forskning i børns tilegnelse af sproglige milepæle og forskning, der dokumenterer, at de sproglige kompetencer, materialet måler, er vigtige for senere læring, herunder også læsning.
- Materialet er empirisk baseret. Alle delområder og spørgsmål i de enkelte dele er afprøvet i et omfattende studie med børnehaveklasseelever på danske grundskoler.
- Materialet er standardiseret. Det betyder, at der er en præcis beskrivelse af, hvordan sprogvurderingen gennemføres, og hvordan resultatet skal tolkes.
- Materialet er normeret. Det betyder, at der er udviklet klassetrinsnormer til begyndelsen og anden halvdel af skoleåret. Derfor kan man sammenligne resultaterne for den enkelte elev med resultaterne for et gennemsnit af børnehaveklasseelever på samme tidspunkt i skoleåret.
- Materialet anvender faste grænseværdier, som afgør, hvilken sproglig indsats den enkelte elev vurderes til at have brug for.
- Materialet er internt og eksternt valideret ved brug af psykometriske metoder. Derfor ved vi, at delområder og spørgsmål måler de sproglige kompetencer, som de er beregnet til at måle.
- Materialet hænger sammen med Sprogvurdering 3-6 i dagtilbud, Screening for læsevanskeligheder og Risikotest for ordblindhed i 1. klasse. Materialet muliggør derfor en systematisk understøttelse af overgangen mellem dagtilbud og børnehaveklasse samt børnehaveklasse og 1. klasse.

1.1 Sprogvurdering i børnehaveklassen – et standardiseret og normbaseret redskab

Den klassebaserede sprogvurdering består af fire delområder – Ordforråd, Sætningsforståelse, Bogstavkendskab og Forlyd – som vurderer aspekter af børns talesproglige og før-skriftlige kompetencer, der har betydning for elevernes forudsætninger for at følge med i undervisningen og tilegne sig læring i skolens fag – både i forhold til læsning og læring i øvrigt.

Delscorer fra de fire delområder bliver omsat til en såkaldt normbaseret sprogprofil, der viser den enkelte elevs sproglige kompetencer sammenlignet med kompetencerne hos et gennemsnit af etsprogede børnehaveklasseelever i Danmark, enten i starten af børnehaveklassen eller midt i børnehaveklassen.

Bemærk, at eleverne kan blive placeret i forskellige indsatsgrupper i de enkelte delområder og samlet set. Det vil sige, at en elev kan opnå en samlet score i Generel indsats, men på et af delområderne have behov for en Særlig eller Fokuseret indsats. Den opfølgende sprogindsats skal derfor tage udgangspunkt i elevens resultater på de enkelte delområder, fordi de viser, hvordan eleven klarer sig inden for de specifikke sproglige delområder, og dermed hvor det specifikt er relevant at sætte ind med ekstra støtte. Den samlede score er derimod velegnet til benchmarking på kommunalt niveau.

Baseret på normen for alle børnehaveklasseelever er fordelingen således, at 5% af de lavest scorende elever i børnehaveklassealderen vil have behov for Særlig indsats, de næste 10% vil have behov for Fokuseret indsats, og de resterende 85% vil have behov for Generel indsats (se Tabel 1 nedenfor). Inddelingen i indsatsgrupper er et skøn baseret på tilgængelig empirisk forskning, der estimerer andelen af børn med svage sproglige kompetencer (se Rundt om Sprogvurdering i børnehaveklassen for yderligere information).

Tabel 1: Percentilscore og eksempel på indsats.

Delscore	Indsatsgruppe	Eksempel på indsats
1-5	<i>Særlig indsats</i>	Særlig målrettet sprogindsats, evt. med inddragelse af relevante fagpersoner.
6-15	<i>Fokuseret indsats</i>	Målrettet sprogindsats med øget fokus på de sproglige områder, hvor eleven har lavere scorer.
16-100	<i>Generel indsats</i>	Generel understøttende sprogindsats i børnehaveklassen.

Anm.: Tabel 1 viser fordelingen af percentilscore og eksempler på indsats.

Kilde: Rundt om Sprogvurdering i børnehaveklassen

1.2 Sammenhæng mellem Sprogvurdering 3-6 i dagtilbud og Sprogvurdering i børnehaveklassen samt øvrige vurderinger i folkeskolen

Sprogvurdering i børnehaveklassen er udviklet med afsæt i Sprogvurdering 3-6 og erstatter børnehaveklassedelen i dette materiale. Der er derfor stadig sammenhæng mellem Sprogvurdering i børnehaveklassen og Sprogvurdering 3-6 til dagtilbud, hvilket er en fordel for de mange kommuner, der anvender Sprogvurdering 3-6 i dagtilbud.

Tabel 2 viser sammenhængen mellem de forskellige delområder i Sprogvurdering 3-6 og Sprogvurdering i børnehaveklassen på tværs af aldersgrupper. Som tabellen illustrerer, er det de samme sproglige kompetencer, der vurderes fra tre til seks år, og vurderingerne tilbyder derfor et sammenhængende redskab til at kunne følge eleverns behov for sproglig indsats fra tre til seks år – både på individ- og gruppeniveau.

Læs mere om dette i kapitel 2 i *Rundt om Sprogvurderingen i børnehaveklassen*.

Tabel 2: Sammenhæng mellem Sprogvurdering 3-6 og Sprogvurdering i børnehaveklassen.

Sprogligt område	Sprogvurdering 3-6 i dagtilbud (Individuel sprogvurdering)				Den klassebaserede sprogvurdering i børnehaveklassen	Den supplerende individuelle sprogvurdering i børnehaveklassen
	3 år	4 år	5 år	6 år		
Alder	3 år	4 år	5 år	6 år	Børnehaveklasse	
Talesprog	Sprogforståelse	Sprogforståelse	Sprogforståelse	Sprogforståelse		
					Sætningsforståelse	
	Ordforråd (produktivt)	Ordforråd (produktivt)	Ordforråd (produktivt)	Ordforråd (produktivt)	Ordforråd (receptivt)	Ordforråd (produktivt)
	Kommunikative strategier*	Kommunikative strategier*	Kommunikative strategier*			
Før-skrift	Rim	Rim	Rim	Rim		Rim
		Opmærksomhed på skrift	Opmærksomhed på skrift	Opmærksomhed på skrift		Opmærksomhed på skrift
			Bogstavkendskab	Bogstavkendskab	Bogstavkendskab	
			Opdeling af ord	Opdeling af ord		Opdeling af ord
					Forlyd	

Anm.: * Kommunikative Strategier vurderes med et skema, som besvares af den pædagogiske medarbejder på baggrund af kendskabet til barnet. Alle andre dele af sprogvurderingerne benytter standardiserede tests.

Kilde: *Rundt om Sprogvurdering i børnehaveklassen*

De sproglige områder, som vurderes i *Sprogvurdering i børnehaveklassen* og i *Sprogvurdering 3-6*, peger blandt andet også frem mod den første læsning, der kræver kompetencer inden for afkodning (før-skrift) og sprogforståelse (talesprog). Dette omfatter dels den klassebaserede *Screening for læsevanskeligheder*, der fra skoleåret 2025/2026 er obligatorisk at gennemføre i november i 1. klasse, dels *Risikotesten for ordblindhed*, der kan gennemføres senere i børnehaveklassen eller i 1. klasse for elever, der udviser tegn på eller er i risiko for ordblindhed. Screening for læsevanskeligheder indeholder også en vurdering af Ordforråd (receptivt) og Sætningsforståelse, dog med opgaver med en højere gennemsnitlig sværhedsgrad, og der er tidsbegrænsning på de enkelte delelementer. Derudover skal eleverne gennemføre en enkel ordlæsningstest. Elever, der scorer lavt på denne test, skal have videre udredning for eventuel ordblindhed i *Risikotest for ordblindhed*.

På den måde hænger *Sprogvurdering i børnehaveklassen* tæt sammen med de læserelaterede tests i 1. klasse, selvom formålet ændrer sig fra en beskrivelse af alle børnehaveklasseelevers sprogudvikling med henblik på at vurdere deres behov for sproglig indsats i børnehaveklassen til en vurdering af hvilke elever, der har *risiko* for læsevanskeligheder.

Man vil ligeledes finde sammenhæng mellem de sproglige områder, som vurderes i *Sprogvurdering i børnehaveklassen*, og vurderingen af elevernes læsning senere i skoleforløbet med *Folkeskolens nationale færdighedstest* i læsning på 2., 3., 4., 6. og 8. klassestrin. I de obligatoriske tests i læsning vurderes elevernes færdigheder inden for afkodning (før-skrift), sprogforståelse (talesprog) og tekstforståelse (før-skrift og talesprog).

Folkeskolens Nationale Færdighedstest skal gennemføres første gang i skoleåret 2026/2027, og i perioden indtil da gennemføres *Folkeskolens Nationale Overgangstest* på de samme klassestrin.

1.3 Data fra sprogvurdering fra individ- til kommunalt niveau

Dette afsnit tager udgangspunkt i brugen af Sprogvurdering 3-6 i dagtilbud, og hvordan data fra sprogvurdering kan analyseres og anvendes i sammenhæng med Sprogvurdering i børnehaveklassen.

Hvis man i egen kommune anvender andre redskaber til vurdering af børnenes sprog i dagtilbud, bør man være nysgerrig på, hvilke elementer der er sammenlignelige med de sproglige områder i Sprogvurdering i børnehaveklassen.

Derudover er man på dagtilbudsområdet kun lovgivningsmæssigt forpligtet på at sprogvurdere treårige, hvis man har en bekymring om barnets sproglige udvikling. Der vil derfor være forskellige procedurer for sprogvurdering fra kommune til kommune. Man bør også være opmærksom på egen kommunes procedure for sprogvurdering af børn uden for dagtilbud. Alle børn uden for dagtilbud skal sprogvurderes, når barnet fylder tre år, men det kan variere, hvilket redskab der anvendes til formålet.

Ved hjælp af Sprogvurdering 3-6 og Sprogvurdering i børnehaveklassen kan man systematisk følge en elevs behov for sproglig indsats baseret på en norm for den alder/det klassetrin, eleven har på tidspunktet for vurderingen – fra barnet er tre år til og med anden halvdel af børnehaveklassen. Man vil ligeledes kunne følge udviklingen for større børnegrupper og for hele årgange på tværs af dagtilbud og skole, forudsat at man i egen kommune har en praksis for sprogvurdering i dagtilbud, der muliggør dette.

At kunne følge både den enkelte elev, børnegrupper og hele årgange fra dagtilbud til skole og fra børnehaveklasse til 1. klasse giver dagtilbud, skoler og forvaltninger vigtig viden i tilrettelæggelsen af sprogindsatser. For det første kan en systematisk brug af data fra sprogvurderingen være med til at understøtte børnenes læring og trivsel i overgangen fra dagtilbud til børnehaveklasse og fra børnehaveklassen til 1. klasse og fx også anvendes til klasseskiftet. For det andet muliggør det igangsættelse af en tidlig målrettet indsats for elever, der i sprogvurderingen er blevet vurderet til at have behov for Særlig indsats og Fokuseret indsats (se kapitel 6 nedenfor).

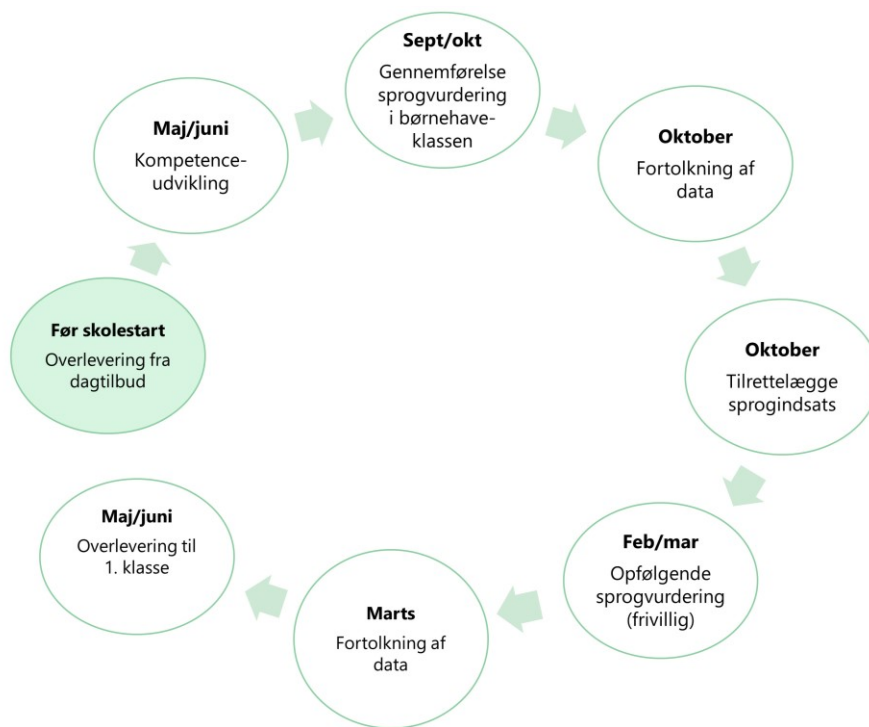
I forvaltningen og på den enkelte skole kan man i øvrigt følge elevernes behov for sproglig understøttelse over tid og på den måde anvende data både tilbageskuende i evaluering af indsatser og fremadskuende i tilrettelæggelsen af indsatser, afhængig af hvad data fra skolernes sprogvurderinger indikerer.

Man kan også vælge at benytte Sprogvurdering 3-6 som værktøj til vurdering af tosprogede elevers dansksproglige udvikling og eventuelle behov for undervisning i dansk som andetsprog (DSA) i forbindelse med skolestart. Sprogvurderingen i børnehaveklassen kan danne grundlag for tilrettelæggelse af DSA-undervisningen for de tosprogede elever, som har behov for enten basis- eller supplerende undervisning (dette uddybes i kapitel 3).

2. Før skolestart - overlevering fra dagtilbud

I overgangen fra dagtilbud til skole anbefales en systematisk praksis, hvor skolen er i tæt dialog med dagtilbud, og med udgangspunkt i blandt andet data fra sprogvurderinger, målretter sprogindsatsen på individ- og klasseniveau.

De enkelte kommuner og skoler vil have forskellige praksisser omkring skolestart. Nogle har tidlig skolestart, hvor eleverne starter i SFO i foråret, mens andre starter direkte i børnehaveklasse i august. Uanset model for skolestart, og derved forskellige former for overgange for eleverne, bør man i det følgende læse anbefalingerne som generelle for at understøtte en databaseret praksis omkring overgange i forbindelse med skolestart.

Figuren viser et årshjul med inspiration til planlægning af en databaseret sprogindsats omkring børnehaveklassen.

2.1 Særligt relevant for skoleledelsen

Som skole skal man være opmærksom på, om skolestarternes sproglige kompetencer er vurderet i dagtilbud, fx ved en sprogvurdering i tre, fire eller femårsalderen, da dette er værdifulde data i modtagelsen af nye børnehaveklasseelever.

I forbindelse med overlevering kan dagtilbuddet lave en generel overlevering på de kommende skolestartere samt en mere udførlig overlevering på de børn, der har behov for en målrettet sprogindsats. I denne overlevering skal man også være opmærksom på barnets øvrige udvikling samt dagtilbuddets hidtidige sprogindsats omkring barnet, fx en uddybelse af hvilke tiltag, dagtilbuddet har haft gode erfaringer med i forhold til det enkelte barn, og hvordan forældre har været inddraget i processen og i den daglige understøttelse af barnets udvikling. Hvis PPR har været inddraget i dagtilbud, fx en tale-hørekonsulent/logopæd, bør denne indsats ligeledes være en del af overleveringen og i beskrivelsen af hvilke tiltag, skolen med fordel kan have særligt fokus på at følge op på i starten af børnehaveklassen, både i samarbejdet med forældre og naturligvis indholdsmæssigt i undervisningen. Det er dagtilbuddets ansvar at indhente forældres samtykke til overlevering af data på det enkelte barn til skolen.

Fra et ledelsesperspektiv kan det være fordelagtigt med et stærkt samarbejde med ledelsen i distriktets dagtilbud, så der er enighed om procedurer, møderække og aftaler i overgangen for kommende elever med behov for målrettede indsatser, så I som skole fx kan kontakte forældre og evt. PPR rettidigt i forhold til elevens start i børnehaveklassen. Samarbejdet med dagtilbuddene understøtter desuden, at skolen får relevante oplysninger om de kommende skolestartere, så børnehaveklasselederne kan tilpasse sprogindsatsen til elevernes behov. På denne måde kan data fra sprogvurderingen i dagtilbud være med til at kvalificere tilrettelæggelsen af sprogindsatsen i børnehaveklassen allerede fra skolestart.

Man kan ligeledes benytte sig af viden fra sprogvurdering i børnehaven til klassesdannelse, således at man ikke kommer til at samle alle elever med behov for en målrettet indsats i én og samme klasse.

På ledelsesniveau kan man desuden være opmærksom på også at give dagtilbuddet information om data fra sprogvurderingsresultater i børnehaveklassen, så sprogindsatsen i dagtilbud og i overgangsaktiviteter kan evalueres og tilpasses efter børnenes behov. Hvis data fx viser, at eleverne i børnehaveklassen flere år i træk scorer lavt i Ordforråd, kan det give anledning til, at man i dagtilbuddet tager højde for dette i sprogindsatsen.

2.2 Særligt relevant for forvaltningen

I overgangen fra dagtilbud til skole anbefales på samme vis en systematisk praksis på forvaltningsniveau, hvor man som forvaltning er i dialog med skoler og dagtilbud om deres overgangspraksis, blandt andet med udgangspunkt i data fra sprogvurderinger. Hvis man i egen kommune benytter andre redskaber, bør man sætte sig ind i, hvad de redskaber vurderer, og hvordan resultater kan sammenlignes på tværs af dagtilbud og skole.

Såfremt der i kommunen gøres brug af sprogvurderinger af alle børn i dagtilbud, vil I kunne se udviklingen fra dagtilbud til skole og anvende disse data som udgangspunkt for forvaltningens understøttelse af en god overgang fra dagtilbud til skole. Derved har man et databaseret grundlag, der kan danne udgangspunkt for forvaltningens understøttelse af en god overgang fra dagtilbud til skole.

Det er skolelederens beslutning, hvorvidt - og i hvilket omfang - en tosproget elev har behov for undervisning i dansk som andetsprog (*Bekendtgørelsen om folkeskolens undervisning i dansk som andetsprog*). Praksis for afdækning af tosprogede skolestarteres dansksproglige udvikling samt overleveringspraksis vil variere fra kommune til kommune. Som forvaltning kan I understøtte en systematisk afdækning af tosprogede skolestarteres behov for undervisning i dansk som andetsprog fx ved brug af *Sprogvurdering 3-6* i dagtilbud til afdækning af de kommende skolestarteres dansksproglige udvikling samt ved en særlig overlevering fra dagtilbud til skole. Konkret kan det dreje sig om strategiske beslutninger vedrørende afdækningen af de kommende skolestarteres dansksproglige udvikling ved brug af *Sprogvurdering 3-6* i femårsalderen i børnehaven, hvem der skal gennemføre denne, og hvordan resultaterne skal anvendes. Det kan fx være, at der er en fast tærskel i sprogvurderingsresultatet, hvor man fra forvaltningen har besluttet, at der skal være en særlig overlevering ved skolestart for det tosprogede barn.

3. Kompetenceudvikling

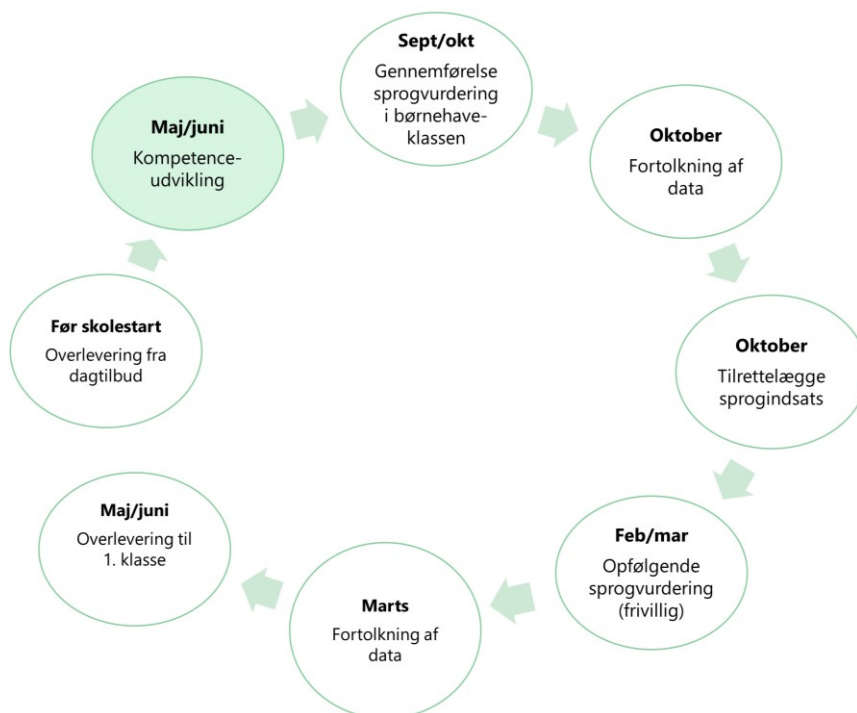
Kompetenceudvikling af børnehaveklasseledere og evt. læsevejledere i gennemførelsen af *Sprogvurdering i børnehaveklassen* og den opfølgende sprogindsats vil kvalificere en systematisk datapraksis.

Der er udviklet et train-the-trainerkursus, hvor kommunale konsulenter og vejledere med ansvar for den obligatoriske sprogvurdering får viden og kursusmateriale til inspiration for den lokale kompetenceudvikling af børnehaveklasseledere og andet relevant fagpersonale på skolen/i kommunen.

Train-the-trainer-kurset inkluderer en slidepakke med kursusmaterialer til kompetenceudvikling af børnehaveklasseledere og andre relevante fagpersoner, herunder filmklip og en køreplan til kurset, som de kommunale konsulenter/vejledere kan gøre brug af i deres kompetenceudvikling lokalt.

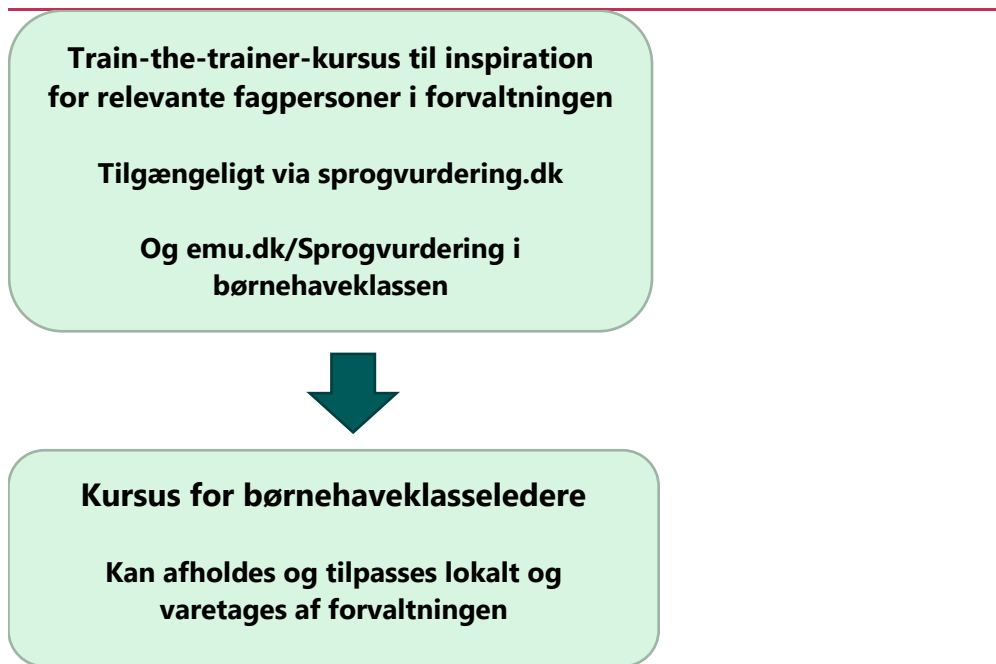
De nævnte kursusmaterialer til børnehaveklasseledere indeholder en kort introduktion til sprogudvikling i børnehaveklassen og betydningen af en sprogvurdering. Kurset indeholder også en grundig indføring i selve sprogvurderingen, anbefalinger til gennemførelse af den klassebaserede vurdering og viden om, hvornår det er relevant at gennemføre den supplerende individuelle vurdering, samt hvad denne indeholder. Kurset indeholder desuden viden om fortolkning af data og anbefalinger til både den generelle og den målrettede sprogindsats. Forvaltningen kan selv redigere i kurset for at tilpasse det lokale behov.

Materialerne er tilgængelige på emu.dk og viden.stil.dk

Figuren viser et årshjul med inspiration til planlægning af en databaseret sprogindsats omkring børnehaveklassen.

Figur 1

Anm.: Figur 1 viser et forslag til planlægning af train-the-trainer-kurset.

3.1. Særligt relevant for skoleledelsen

Børnehaveklasseledere, som skal gennemføre sprogvurderingen i børnehaveklassen, kan fx blive introduceret til den nye sprogvurdering og den opfølgende sprogindsats på et lokalt kursus i *Sprogvurdering i børnehaveklassen*. Øvrige ressourcepersoner på skolen, fx skolens læsevejleder eller klassepædagogerne, vil ligeledes have glæde af en grundig gennemgang af sprogvurderingen, fortolkning af data samt anbefalinger til den opfølgende sprogindsats i børnehaveklassen. Undersøg hos jeres forvaltning, om der afholdes lokale kurser og hvornår, så I løbende kan sende nyt personale, der skal arbejde med sprogvurdering i børnehaveklassen, på kursus.

Desuden vil det være godt, at børnehaveklasseledere afsætter tid til at sætte sig ind i de vejledninger og understøttende materialer, der er relevante for dem (ud over *Vejledning til den klassebaserede sprogvurdering* indbefatter dette bl.a. *Rundt om sprogindsatsen i børnehaveklassen* og *Rundt om forældresamarbejdet om sprog i børnehaveklassen*, som kan bruges som opslagsværker). Det vil derfor være godt at noget af børnehaveklasselederens forberedelsestid allokeres til dette, lige som skolens læsevejleder fx også kan indgå i forberedelsen.

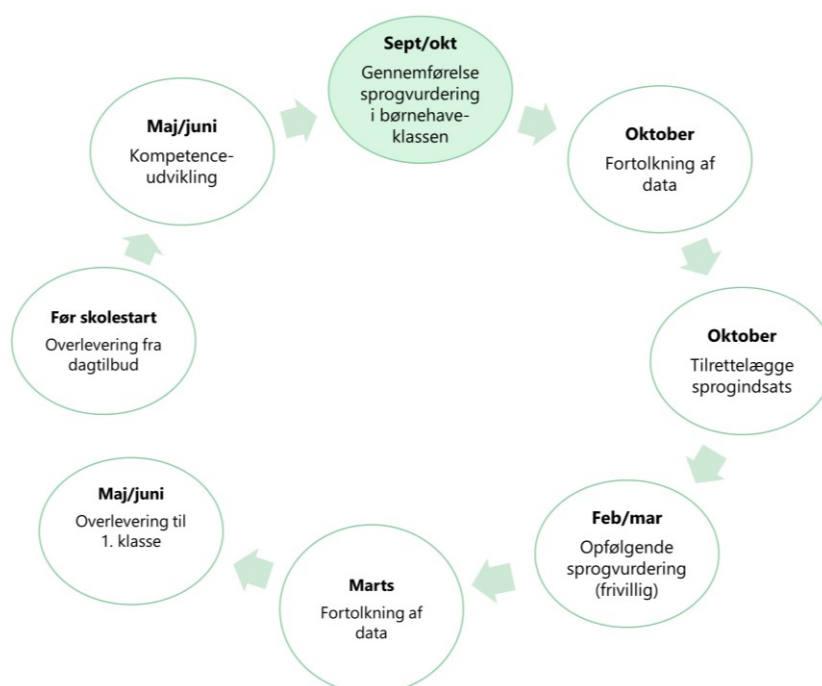
3.2 Særligt relevant for forvaltningen

Forvaltningen kan som led i understøttelsen af skolerne vælge løbende at udbyde lokale kurser i *Sprogvurdering i børnehaveklassen* og på den måde sikre en grundig kompetenceudvikling af skolernes medarbejdere. Det kan fx være årlige eller halvårlige kurser, så skolerne løbende kan tilmelde nyt personale ved behov. Kurserne kan varetages af pædagogiske konsulenter, fx sprog- eller læsekonsulenter og tage udgangspunkt i inspirationsmaterialet, der er stillet til rådighed på emu.dk (kursuskøreplan og en slidepakke).

Kursusmaterialerne er til inspiration og kan tilføjes flere og mere lokale slides, hvis forvaltningen fx ønsker at give skolernes medarbejdere viden om kommunespecifikke procedurer, strategier eller tiltag.

4. Gennemførelse af sprogvurdering i børnehaveklassen

Den klassebaserede sprogvurdering er tilgængelig fra skoleårets start. Det anbefales, at den gennemføres i uge 38-41.

Figuren viser et årshjul med inspiration til planlægning af en databaseret sprogindsats omkring børnehaveklassen.

4.1 Særligt relevant for skoleledelsen

Hvis den klassebaserede sprogvurdering gennemføres i uge 38-41, vil man opnå det mest valide resultat, da det vil passe til tidspunktet for gennemførelse af sprogvurderingerne i normstudiet. Det samme gør sig gældende for den opfølgende individuelle sprogvurdering, som man kan gennemføre med de elever, der ved den klassebaserede vurdering havde behov for en *Særlig* eller *Fokuseret* indsats, da denne giver et bredere billede af den enkelte elevs sproglige kompetencer.

Vejledning til den klassebaserede sprogvurdering indeholder en kort vejledning til børnehaveklasseledere til gennemførelse af den klassebaserede sprogvurdering og fortolkning af sprogvurderingsresultater. Der henvises til opslagsværket *Rundt om Sprogvurdering i børnehaveklassen* for grundig vejledning i gennemførelsen af sprogvurderingen og fortolkning af resultater.

På Viden.stil.dk har *Styrelsen for IT og Læring* udarbejdet vejledningsvideoer til gennemførelse af sprogvurdering i børnehaveklassen ved brug af Sprogvurdering.dk.

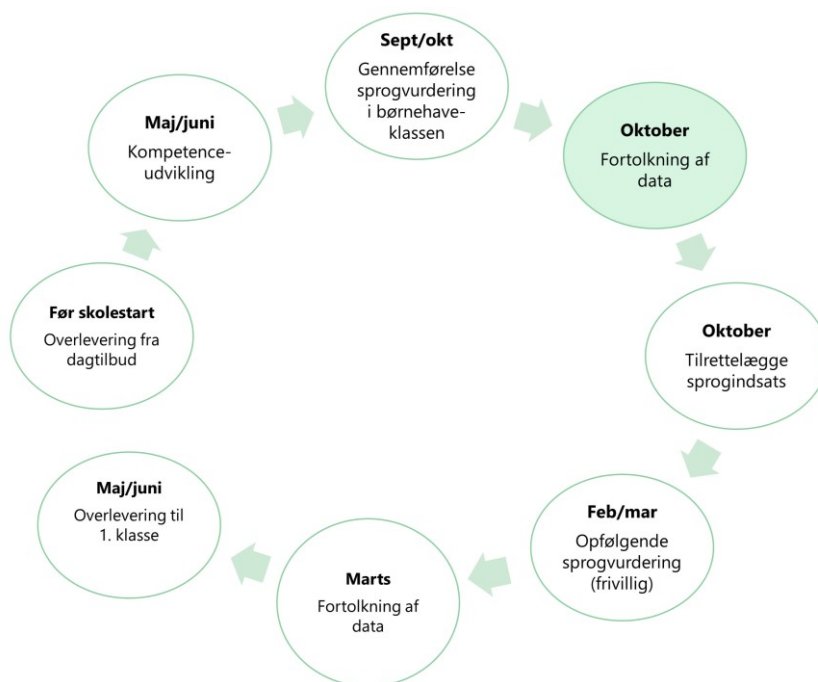
At sætte sprogvurderingen ind i et årshjul, som illustreret i vejledningen her, kan understøtte et samlet og fælles overblik over, hvornår på skoleåret den klassebaserede vurdering samt supplerende individuelle sprogvurderinger skal være gennemført. På den måde kan I som skoleledelse være med til at understøtte en systematik, hvor børnehaveklasselederne og eventuelt læsevejleder kan være på forkant med planlægning af gennemførelse samt opfølgning på klassens vurdering og de elever, der har behov for en målrettet sprogindsats.

5. Fortolkning af data fra sprogvurdering i børnehaveklassen

Resultatet af en sprogvurdering skal betragtes som et kvalificeret databaseret øjebliksbillede af elevens sproglige kompetencer, der kan indgå i en samlet vurdering af elevens styrker, udfordringer og behov samt trivsel og udvikling i det hele taget.

Sprogvurdering i børnehaveklassen er udviklet til at give et generelt billede af elevens sproglige kompetencer. Det er ikke rettet specifikt mod bestemte sproglige udviklingsforstyrrelser, dvs. det er ikke et diagnostisk redskab. For at afdække årsagerne til en lav score i sprogvurderingen er det nødvendigt at inddrage forældrene, se på elevens sprogmiljø og eventuelt få lavet en egentlig udredning hos en fagperson som fx en talehørkonsulent/logopæd.

I kapitel 4 i publikationen Rundt om sprogvurdering i børnehaveklassen er en grundig vejledning til fortolkning af data fra sprogvurderingen.

Figuren viser et årshjul med inspiration til planlægning af en databaseret sprogindsats omkring børnehaveklassen.

5.1 Særligt relevant for skoleledelsen

Herunder følger anbefalinger til skoleledelsen til, hvordan data fra *Sprogvurderingen i børnehaveklassen* kan fortolkes og analyseres på henholdsvis individniveau og på aggregeret niveau samt opmærksomhedspunkter i forhold til fortolkning af resultater for tosprogede elever.

Fortolkning af data på individniveau

En elev kan blive placeret i forskellige indsatsgrupper i delområderne og samlet set. Børnehaveklasselederen skal tage udgangspunkt i delscorerne for de enkelte delområder i fortolkningen af data på individniveau og i vurderingen af, hvilken pædagogisk opfølgning den enkelte elev har behov for.

En elev i *Generel indsats* har alderssvarende talesproglige og før-skriftlige kompetencer. Bemærk dog, at der er et stort spænd i scorer mellem 16-100. Man bør derfor også være opmærksom på elever i den lave ende af *Generel indsats*. En elev i *Fokuseret indsats* har behov for en målrettet sprogindsats inden for enkelte delområder i den daglige undervisning. En elev i *Særlig indsats* har behov for en særlig målrettet indsats, hvor man bør inddrage relevante fagpersoner så som en læsevejleder eller tale-hørekonsulent/logopæd. Som nævnt ovenfor bør man ved fortolkning af data og i tilrettelæggelse af sprogindsats på individniveau tage udgangspunkt i delscorerne. Man kan fx komme i *Generel indsats* samlet, men have behov for en *Særlig* eller *Fokuseret indsats* på et enkelt delområde.

Skoleledelsen og fx læsevejlederen kan med fordel understøtte børnehaveklasselederens mulighed for at gå i dybden med de enkelte elevers sprogvurderingsresultater og indgå i en fælles faglig refleksion, særligt ift. de elever, der har behov for en *Særlig* eller *Fokuseret indsats*.

Børnehaveklasselederen kan fx i en sådan fortolkning og refleksion have behov for sparring med læsevejlederen eller skoleledelsen om følgende spørgsmål:

- Er der tidligere sprogvurderinger eller andre vurderinger fra dagtilbud, der kan fortælle noget om elevens progression i sammenhold med sprogvurderingen i børnehaveklassen?
- Hvordan vurderes elevens sprogbrug generelt i undervisningen, og stemmer det overens med elevens resultater i fx Ordforråd?
- Hvordan vurderes elevens Bogstavkendskab og Forlyd, og stemmer det overens med, hvad der observeres i undervisningen?
- Hvordan kan sprogindsatsen i børnehaveklassen tilpasses elevens behov?
- Hvordan kan vi organisere sprogindsatsen i klassen, så den i højere grad understøtter elevens behov?
- Hvad skal vi være særlig opmærksomme på i elevens overgang fra børnehaveklasse til 1. klasse?

Fortolkning af data på aggregeret niveau

Man kan også på aggregeret niveau forholde sig til, hvordan hele klassens behov for sprogindsats er i forhold til normen for alle børnehaveklassebørn, fx på klasse- eller årgangsniveau.

Skoleledelsen kan sammenholde indeværende årgangs sprogvurderingsresultater med tidligere årganges resultater. På den måde kan det undersøges, om de indeværende sprogvurderingsresultater adskiller sig fra tidligere årgange, hvilket ofte vil kalde på en tilpasning af sprogindsatsen. Det kan også være relevant at se på, om der på tværs af årgange er et mønster i, hvordan elevernes behov for sprogindsats er inden for de enkelte delområder. Det kan derudover være brugbart at sammenholde skolens samlede sprogvurderingsresultater med et kommunalt gennemsnit. Det kommunale gennemsnit kan bruges som en form for benchmark, som kan informere skoleledelsen om egen skoles resultat sammenlignet med jævnaldrende børnehaveklasseelever i egen kommune. En sådan analyse bør dog også inddrage skoledistriktets socioøkonomiske tal, da skoleledelsen derved har viden om, hvordan sprogvurderingsresultaterne bør ligge i forhold til det kommunale gennemsnit.

Skoleledelsen kan anvende datamønstre fra sprogvurderingsresultaterne til følgende analyser:

- Analyse af skolens samlede score sammenholdt med områdets socioøkonomi.
- Analyse af skolens samlede score sammenholdt med kommunens gennemsnit.
- Analyse af indeværende årgang/klases scorer inden for de fire sproglige delområder.
- Analyse af indeværende årgang/klasse sammenlignet med tidligere skoleår.

På sigt kan man desuden sammenligne klasser og årganges resultater i *Sprogvurdering i børnehaveklassen* med de samme elevers resultater i *Folkeskolens Nationale Overgangstest/Folkeskolens Nationale Færdighedstest* i læsning på 2., 3., 4., 6. og 8. klassesettrin og her følge udviklingen på de sproglige områder for årgange i både indskoling, mellemtrin og udskoling. Dette kan man fx gøre via www.uddannelsesstatistik.dk

Fortolkning af scorer for tosprogede elever

Det er vigtigt at være opmærksom på, at man i fortolkningen af resultater for tosprogede elever sammenholder den enkelte tosprogede elevs resultater med en norm for etsprogede elever. Det betyder, at man i forbindelse med sprogvurderingen kun vurderer elevens dansksproglige udvikling sammenlignet med normen blandt etsprogede jævnaldrende elever (læs mere i kapitel 4.6.4 i *Rundt om Sprogvurdering i børnehaveklassen*). Det anbefales, at skolen i dialogen med forældrene til tosprogede elever med behov for en *Særlig* eller *Fokuseret indsats* også taler om, hvordan de vurderer udviklingen af deres barns modersmål. Det kan være en hjælp til at vurdere, om en lav score skyldes, at barnet er forsinket i sin tilegnelse af dansk, fordi barnet lærer to sprog på samme tid, eller om barnet kunne have mere grundlæggende sproglige vanskeligheder. Der er udarbejdet et forældreskema med 10

supplerende spørgsmål om elevens sprogtilegnelse på modersmålet, der kan benyttes til dette på www.sprogvurdering.dk.

5.2 Særligt relevant for forvaltningen

Herunder følger inspiration til forvaltningen til, hvordan data fra *Sprogvurderingen i børnehaveklassen* kan fortolkes og analyseres på skole- samt kommunalt niveau.

Fortolkning af data på aggregeret niveau – skole og kommune

Fra et forvaltningsperspektiv er det ligeledes relevant at sammenholde skolernes resultater med det kommunale gennemsnit. Hvis en skole fx ligger lavere end forventet, ikke blot ud fra normfordelingen, men også sammenlignet med kommunens gennemsnit samt områdets socioøkonomiske forhold, kan man fra forvaltningens side tilbyde denne skole og distriktets dagtilbud ekstra understøttelse til tilrettelæggelsen af sprogindsatsen i børnehaveklassen.

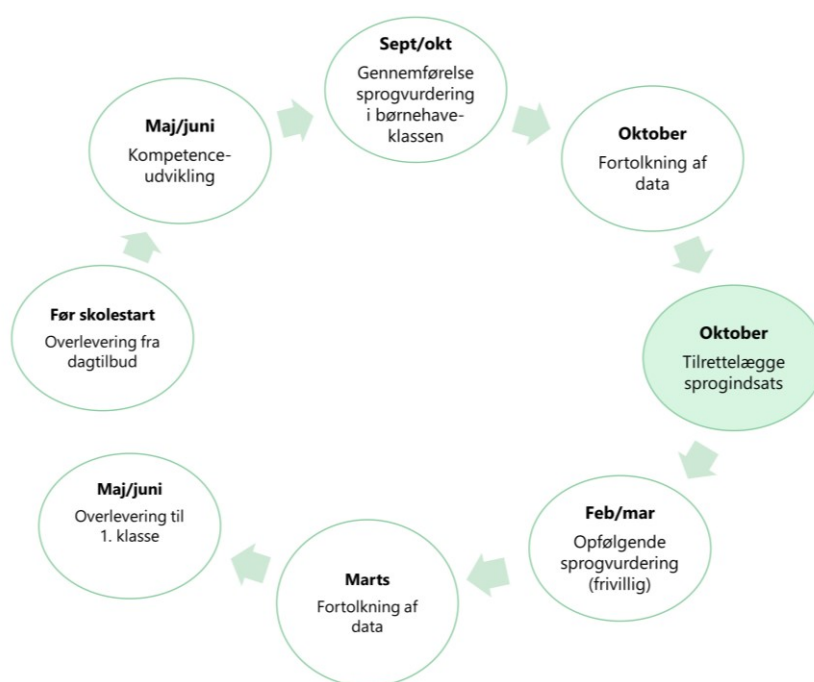
Det kan også være relevant at anvende data til at undersøge, hvordan kommunens samlede sprogvurderingsresultater udvikler sig over tid og i sammenligning med andre lignende kommuner, da det kan give værdifuld viden om sprogindsatsen både i dagtilbud og skole samt i overgangen mellem de to. I fortolkning af kommunens samlede resultater er det validt at benytte den samlede score som benchmark for, hvordan kommunens børnehaveklasseelever placerer sig sammenlignet med normfordelingen. Man bør i sammenligning af egen data med normfordeling, også på aggregeret niveau, være opmærksom på at det anbefales at sprogvurderingen gennemføres mellem uge 38-41, og at data i denne periode vil være mest sammenlignelig. Hvis man i egen kommune fx sprogvurderer tidligere end denne periode, bør man i sin læsning af data have in mente, at dette kan have en betydning for elevernes resultater.

Som beskrevet tidligere skal man i fortolkningen af sprogvurdering af tosprogede elever være opmærksom på, også på kommunalt niveau, at de sammenholdes med en etsproget norm. Det vil fra et forvaltningsperspektiv være brugbar viden at se særskilt på data fra tosprogede elever fx på skoler med en stor andel elever med dansk som andetsprog til at evaluere indsatser særskilt for disse elever.

Data fra sprogvurderingen aggregeret på kommunalt niveau kan derved være en del af grundlaget for strategiske tiltag, der kan være med til at sætte retning for kommunens tidlige sprogindsats såsom fx beslutninger om overgang fra dagtilbud til skole, en fælles systematisk sprogindsats både for et- og tosprogede elever samt kompetenceudvikling på tværs i kommunen. På den måde kan data fra sprogvurderingen i børnehaveklassen indgå som et redskab i forvaltningens generelle kvalitetsarbejde og afrapporteringen af dette arbejde. Fx kan data være et led i kvalitetssamtaler/læringsamtaler mellem forvaltningen og den enkelte skoleledelse.

6. Tilrettelæggelse og gennemførelse af sprogindsatser på baggrund af sprogvurderingen

I opslagsværket *Rundt om sprogindsatsen i børnehaveklassen* og den tilhørende *Sprogindsats i Praksis* findes inspiration til konkrete aktiviteter og evidensbaserede metoder, der kan styrke kvaliteten i sprogindsatsen – både den generelle indsats og den målrettede.

Figuren viser et årshjul med inspiration til planlægning af en databaseret sprogindsats omkring børnehaveklassen.

6.1 Særligt relevant for skoleledelsen

Sprogvurderinger har i sig selv ingen effekt på elevernes sproglige kompetencer – de skal følges op af en sprogindsats af høj kvalitet. Derfor vil det være en fordel, at skolens ledelse jf. kapitel 6 understøtter, at børnehaveklasseleder og læsevejleder anvender sprogvurderingen systematisk i deres arbejde med at tilrettelægge sprogindsatsen i børnehaveklassens daglige undervisning. Det kan for eksempel være i form af fælles faglig refleksion på tværs af teams med inddragelse af læsevejleder, via tid til forberedelse og mulighed for opfølgning med ledelsen ved behov.

For elever med behov for en målrettet indsats er det særligt vigtigt, at skoleledelsen sørger for klare procedurer for indsatsen og fx inddragelse af PPR, hvis der vurderes at være behov for dette. Det er desuden fordelagtigt, at indsatsen omkring eleven tilrettelægges, udføres og

Løbende evalueres systematisk på baggrund af viden om eleven, herunder elevens sprogvurdering. Skoleledelsen kan med fordel også være med til at understøtte et tæt forældresamarbejde, så forældre kan støtte op om skolens tiltag.

Læsevejledere og indskolingsledere kan finde inspiration i de ovennævnte materialer i deres understøttelse af sprogindsatsen i børnehaveklassen, dvs. både den generelle og målrettede indsats, samt understøtte skolens systematik i sprogarbejdet på tværs af klasser. Materialerne indeholder blandt andet en trin-for-trin-guide til inspiration til planlægning og gennemførelse af en sprogindsats af høj kvalitet, baseret på dansk og international forskning.

6.2 Særligt relevant for forvaltningen

Som forvaltning kan man understøtte kommunens skoler i deres arbejde med at målrette deres sprogindsatser på klasse- og individniveau. En sprog- eller læsekonsulent fra forvaltningen kan fx yde sparring og vejledning til skoleledere, læsevejledere og børnehaveklasseledere i forhold til at tilrettelægge og gennemføre en generel sprogindsats på baggrund af sprogvurderingsresultaterne, og man kan som forvaltning være med til at understøtte skolens samarbejde med PPR i forbindelse med målrettede sprogindsatser, herunder kommunens tale-hørekonsulenter/logopæder.

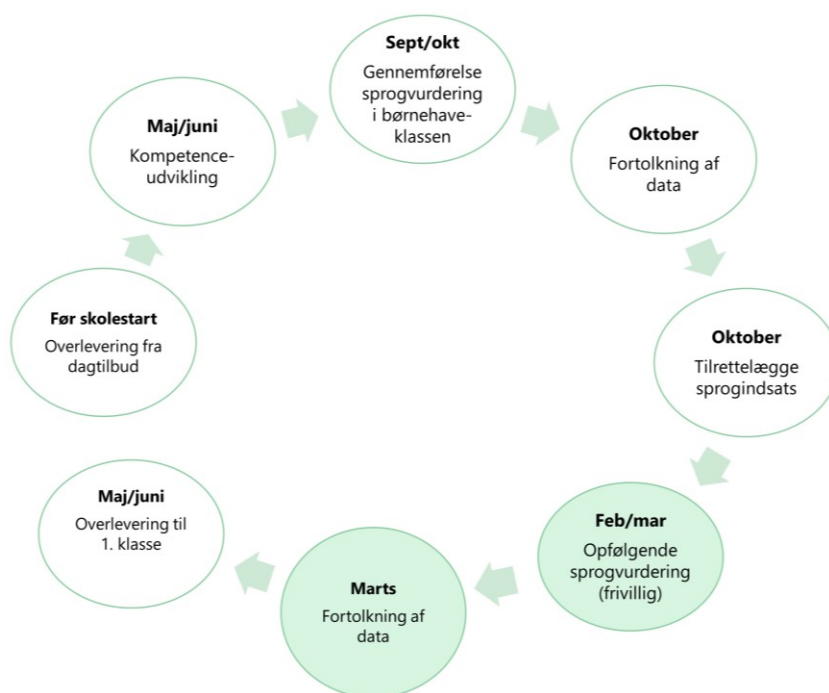
Data fra sprogvurderingen i børnehaveklassen kan desuden være med til at danne udgangspunkt for en kommunal beslutning om en fælles sprogindsats af høj kvalitet.

Man kan fx udbyde lokal kompetenceudvikling i kommunen i form af kurser for børnehaveklasseledere og læsevejledere med anbefalinger til den generelle sprogindsats samt med mulighed for fælles faglig sparring på tværs af skoler. Til dette kan vejledningerne nævnt ovenfor ligeledes anvendes til inspiration.

7. Anvendelse af den opfølgende sprogvurdering i anden halvdel af børnehaveklassen

For skoleledelse og forvaltning er den frivillige opfølgende klassebaserede sprogvurdering i foråret (uge 8-11) et værktøj til evaluering af indsatser på både individ-, klasse- og årgangsniveau. Kendskab til elevernes niveau i slutningen af børnehaveklassen er desuden vigtig viden ved overleveringen til 1. klasse.

Den opfølgende klassebaserede sprogvurdering er ikke obligatorisk, men den kan danne et solidt grundlag for det videre arbejde med at planlægge og tilrette sprogindsatserne på skolerne.

Figuren viser et årshjul med inspiration til planlægning af en databaseret sprogindsats omkring børnehaveklassen.

7.1 Særligt relevant for skoleledelsen

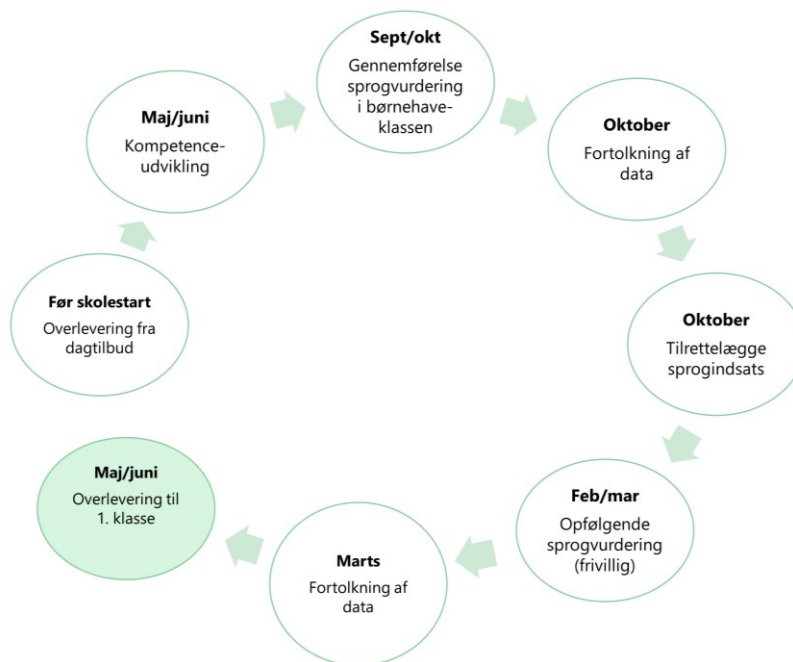
Hvis man vil følge klassens udvikling fra første halvdel til sidste halvdel af børnehaveklassen, kan man vælge at lave den opfølgende klassebaserede sprogvurdering i foråret. Gøres dette, kan data anvendes som grundlag for den videre sprogindsats i klassen samt som en evaluering af, om sprogindsatsen i børnehaveklassen generelt er passende i forhold til at understøtte de forskellige sproglige delområder, der vurderes i den klassebaserede sprogvurdering.

7.2 Særligt relevant for forvaltningen

Hvis man eksempelvis gør systematisk brug af den opfølgende klassebaserede sprogvurdering i anden halvdel af børnehaveklassen på tværs i kommunen, kan dette bruges som en evaluering af kvaliteten af sprogindsatsen i børnehaveklassen og måske afdække et behov for yderligere kompetenceudvikling på de enkelte skoler eller behov for implementering af fælles sprogindsatser i kommunen.

8. Overlevering i overgangen til 1. klasse

Data fra sprogvurderingen på individ- og klasseniveau er værdifuld viden for de modtagende lærere i 1. klasse, så de kan bruge denne viden i tilrettelæggelsen af elevernes videre skoleforløb.

Figuren viser et årshjul med inspiration til planlægning af en databaseret sprogindsats omkring børnehaveklassen.

8.1 Særligt relevant for skoleledelsen

Også ved overgangen til 1. klasse kan skoleledelsen med fordel understøtte en grundig overlevering mellem de relevante børnehaveklasseledere, lærere, læsevejledere samt eventuelt PPR, fx tale-hørekonsulent/logopæd.

Data fra sprogvurderingen i både første og anden halvdel af børnehaveklassen er et konkret afsæt for lærerne at tage udgangspunkt i, når de skal planlægge undervisningen og en indholdsmæssig rød tråd i den generelle samt den målrettede sprogindsats for eleverne i 1. klasse.

8.2 Særligt relevant for forvaltningen

Som forvaltning kan man være opmærksom på, om der er skoler, der kan have gavn af særlig understøttelse i forhold til at anvende sprogvurderingen i børnehaveklassen som redskab til opfølgning på henholdsvis målrettede sprogindsatser for enkelte elever samt den generelle sprogindsats for hele klassen/årgangen.

Ligeledes kan enkelte skoler have behov for, at forvaltningen understøtter dem i at arbejde databaseret i overgangen til 1. klasse og i at arbejde tværfagligt om elever med behov for en målrettet sprogindsats. Man kan med forvaltningsadgang i [Sprogvurdering.dk](https://sprog vurdering.dk) let danne sig et overblik over skolernes datamønstre, herunder om de gør brug af den frivillige sprogvurdering i foråret.

Kolofon

Vejledning til skoleledelse og forvaltning

Redaktion:

Center for Folkeskole og Center for Udgående Kvalitetsarbejde, Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, Børne- og Undervisningsministeriet.

Grafisk tilrettelæggelse og layout:

Børne- og Undervisningsministeriet

Foto:

Klaus Elmer Sørensen

ISBN:

87-603-3375-8 (www)

Publikationen kan ikke bestilles, men den kan hentes på Børne- og Undervisningsministeriet hjemmeside

Eventuelle henvendelser af indholdsmæssig karakter rettes til STUK.CF@stukuvm.dk

Udgivet af:

Børne- og Undervisningsministeriet, 2024

